

A szatmári béke
Áruló volt-e Károlyi?

Kompetenciaterület:
Szociális, életviteli és környezeti kompetenciák

10. évfolyam

Programcsomag:
Polgár a demokráciában

A modul szerzője: Magasi András

MODULLEÍRÁS

Ajánlott korosztály	15-16 évesek
Ajánlott időkeret	45 perc
A modul közvetlen célja	Annak közös megtapasztalása egy bírósági játék keretében, hogy egy-egy ember tevékenységét, döntéseit az eltérő helyzetű és érdekű csoportok tagjai különbözőképpen ítélik meg.
A modul témái, tartalma	Témák: Identitás – magyarságtudat; konfliktus – dilemmahelyzet, értékek ütközése, háború; életmód – szabadság; erkölcs és jog – normák, lelkiismeret, döntés Tartalom: A tanulók egy bírósági tárgyalás szereplőiként – előzetes felkészülés után – különböző társadalmi csoportokat képviselnek egy olyan perben, amely azt vizsgálja, hogy bűnös vagy ártatlan-e Károlyi Sándor, s ítéletet is hoznak a tárgyalás végén.
Megelőző tapasztalat	A Rákóczi-szabadságharc történetének feldolgozása
Ajánlott továbbhaladási irány	Magyarország beillesztése a Habsburg Birodalomba; a Pragmatica Sanctio
A kompetenciafejlesztés fókuszai	Önismerettel összefüggő kompetenciák: identitás, hitelesség Önszabályozás: felelősségvállalás A szociális kompetenciákhoz szükséges kognitív készségek: információkezelés, kritikai gondolkodás, szabálykövetés, kreativitás Társas kompetenciák: véleményalkotás, konfliktuskezelés
Kapcsolódási pontok	A NAT-hoz: Ember és társadalom Tantárgyakhoz: történelem; társadalomismeret Modulokhoz: A fehérvári országlátó napok (szka210_04); A vesztfáliai béke (szka210_17); Kössünk békét! (szka210_13)
Támogató rendszer	Rákóczi emlékszám, Rubicon, 2004/1

Módszertani ajánlás

A foglalkozást lehetőleg egy héttel korábbi órán készítsük elő, a szerepek és a felkészüléshez szükséges segédletek kiosztásával. A diákokkal előre ismertessük, mennyi idő áll majd rendelkezésre hozzászólásukhoz. Ha időhiánnyal küzdünk, akkor az utolsó két tevékenység írásbeli feladattá is alakítható, amit otthon végeznek el a diákok.

A bíróság tagjai számára alakítsunk ki egy „bírói pulpitust” padokból, amely előtt kell majd a vád, a védelem és a tanúk megszólalásainak elhangzania. Eltérően egy igazi tárgyalástól, a teremben mindvégig jelen lesznek a tanúk is.

Az óra lebonyolításához nem feltétlenül szükségesek a tárgyi eszközök, de mindenképpen segítik a szerepbe való belehelyezkedést, ezért érdemes használni ilyeneket. Ezek összeállítása is lehet a felkészülés része. A megadott szakirodalomhoz való hozzáférés néha gondot jelenthet. Ez esetben természetesen a helyi adottságok figyelembe vételével lehet más forrásokat is használni, vagy akár a már tanultak alapján érvelni.

A bíróság tagjai akár előzetesen is megállapodhatnak abban, hogy ki milyen megfigyelési szempont szerint jegyez le érveket (pl. enyhítő, súlyosbító körülmények). A meghallgatások végén pedig együttesen kell állást foglalniuk. Minderre előzetesen hívjuk föl a tanulók figyelmét.

A javasolt szövegek között vannak könnyebben és nehezebben értelmezhetőek is (pl. a kortárs írások, vagy a béke szövege). Ezt akkor érdemes figyelembe venni, ha viszonylag nagy képességbeli különbségek vannak a tanulók között. Ez esetben a szerepek kiosztásával lehet hatékonyan differenciálni, amit ilyenkor nem bízhatunk a véletlenre.

A tanúk megszólalásának sorrendjét érdemes előre elhatározni. Ez lehet a vád és a védelem képviselőjének közös feladata. Ha még nem volt az osztálynak hasonló jellegű feladata, célszerű elvárni, hogy a megszólalásokat írásban előre tervezzék meg, hiszen nagyon sok mindenre kell egyszerre figyelni (egyes szám első személyű beszéd, szabatos fogalmazás, meggyőző érvelés stb.), és a spontán szövegalkotás elég nehéz feladat.

A modul mellékletei

Tanári segédletek

P1 – Útmutató a bírósági szerepjáték megtervezéséhez

Tanulói segédletek

D1 – Szerepkártyák

A lapot egy példányban kell lemásolni, és a részekre kell vágni ahhoz, hogy mindenki húzhasson belőle.

D2 – Bírósági eljárásrend a XVIII. században (háttérinformációk a bíróság tagjai számára)

Minden tanuló számára érdemes sokszorosítani.

D3 – Könyvtári információk a bírósági játék különböző szereplői számára

A lapból mindenkinek kapnia kell egyet.

D4 – A kurucok térvesztése (háttérinformációk a játék külpolitikai szakértői számára)

A lapot elegendően csak a szakértői szerepet játszó tanulók számára lemásolni.